Några anteckningar om en gammal skalbaggsamling.

Av

EINAR KLEFBECK.

Bland de entomologer, som lämnade bidrag till Grills Catalogus Coleopterorum 1896, intar C. G. Andersson en framstående plats. Andersson, f. 1828, d. 1897, var kommissionslantmätare och bosatt i Säter. Han företog tjänsteresor från södra Dalarna och Gästrikland ända upp till Särnas och Idres då så svårtillgängliga fjälltrakter. Såväl i sin hemtrakt som under dessa resor gjorde han insamlingar av insekter, speciellt Coleoptera, och av mollusker. Han stod i förbindelse med I. B. Ericson i Göteborg samt förvärvade av C. Pettersson i Håslöv många sydsvenska former. Genom förmedling av C. H. Boheman tycks han ha erhållit de av äldre svenska entomologer samlade exemplar, som finnas i samlingen. Dessutom inköpte han från utlandet en del även ej i Norden förekommande arter. Coleoptersamlingen kan därför betecknas som europeisk.

Andersson var en metodiskt arbetande samlare. Han gjorde upp listor över arter som borde sökas i de trakter han besökte. Ett par sådana listor finnas bland de av hans anteckningar som förvaras i Riksmusei evertebratavdelning. En sammanställning av sina märkligare fynd sände han till Grill. Den tillhör nu B. Tjeder. I denna finnas många uppgifter om fyndorternas höjd över havet, vilka ibland återges av Grill i katalogen av 1896.

Skalbaggsamlingen skulle enligt Anderssons förordnande gå till Falu Läroverk, dit den emellertid först överfördes på 1930-talet. En del exemplar finnas även i Grills samling, nu på Skogsförsöksanstalten. Djuren äro väl preparerade och noggrant etiketterade, en del med handskrivna detaljerade uppgifter om fyndort och insamlingstid. Tyvärr utbytte han emellertid de flesta av dessa etiketter mot tryckta sådana, upptagande endast landskap och socken, av den typ som göteborgsentomologerna använde mot slutet av 1800-talet.

I samband med arbetet på Catalogus Coleopterorum 1939 genomgick och korrigerade Anton Jansson samlingen, vilken även senare reviderats av specialister på olika släkten, varvid en del felbestämningar rättats. På grund härav ha en del uppgifter, som finnas i Grills katalog och vilka även senare återgivits i Svensk Insektfauna och i andra arbeten, blivit missvisande. De kanske flesta av dessa uppgifter, som

vid den tiden inneburo något nytt, röra arter som sedan visat sig ha en stor utbredning. Men andra arter torde alltjämt vara av intresse. Dessa, jämte de som av olika anledningar utgå, omtalas i det följande.

Elaphrus lapponicus Gyll. Av denna art, som har bicentrisk utbredning i våra fjälltrakter, finnas i samlingen två exemplar tagna »på Härjehågna fjäll och fäbodstället Röskåsen 891 m över havet» den 1 juli 1888. Härjehågna hör till de mellersta, ej nordligaste av dalafjällen. Arten har ej senare tagits i Dalarna.

Amara nigricornis Thoms. Ett ex. funnet i Idre finnes i samlingen. Arten finnes från Torne lappmark till Härjedalen. Söder därom är, förutom Anderssons ex., endast ett funnet, i Hälsingland av O. Sjöberg.

Agonum longiventre Mannh. var länge endast känd från Sverige genom två ex. som Andersson funnit i Gästrikland. Senare blev den tagen av G. A. Ringselle i Dalarna 1913 och i stort antal av T. Palm vid nedre Dalälven i Uppland, Dalarna och Gästrikland på 1930-talet.

Agabus adpressus Aubé (*Haeffneri* auct.). Ex. saknas i samlingen. Arten är känd endast från Lycksele och Torne lappmarker.

Agabus soliéri Aubé. Uppgiften Säter i Grills katalog är felaktig. Lokalen skall vara Särna. Arten är senare flera gånger funnen i Lima, Särna och Idre. Den är allmän i Dalarnas (och Svealands) högst belägna sjö, Hågntjärn, belägen på ca 1180 m ö. h. under toppen av Storvätteshågna.

Thanatophilus lapponicus Hbst. Funnen av Andersson i Särna och Idre. Senare tagen av K.-H. Forsslund i Idre ända upp i regio alpina.

Stenus latifrons Er. I samlingen finnas 5 ex. från Säter. Den är senare ej återfunnen i Dalarna men är tagen i Gästrikland av T. Palm.

Cantharis violacea Payk. Ett ex. funnet i Säter finnes i samlingen. Den har senare tagits av Cedergren i Smedjebacken och av Forsslund i Ludvika. Anderssons fynd representerar den hittills nordligaste fyndorten i landet.

Athous hirtus Hrbst (*niger* auct. nec L.). Exemplar saknas i samlingen.

Epuraea deleta Sturm. Uppgiften i Grill beror på ett felbestämt ex. i Anderssons samling. Det tillhör enligt O. Sjöberg *rufomarginata* Steph. *E. deleta* är endast funnen i Skåne.

Bius thorcicus F. Om denna sällsynta art antecknar Andersson, att den fanns talrikt på en äng vid Fuluälven i Särna. Tydligen svärmade detta träddjur där. I samlingen finnas 4 ex. märkta Särna. Uppgiften Säter i Svensk Insektfauna har väl tillkommit genom en felskrivning. Inom Dalarna är den senare funnen i Lima, Hamra, Orsa och Rättvik.

Meloë brevicollis Panz. Tre ex. funna i Säterdalen finnas i samlingen. Lokalen är den nordligaste i Sverige.

Onthophagus fracticornis Preyssl. Även denna art synes ha sin nordgräns vid Säter, där de fyra ex. som finnas i samlingen äro tagna. Senare ej funnen i Dalarna.

Geotrupes vernalis L. Andersson fann arten i Hedemora och Säter. I Dalarna återfanns den först på 1930-talet och då på Grejsans fäbodvall i Enviken, där den även tagits senare.

Melolontha melolontha L. I samlingen finnas två ex., en ♂ och en ♀, båda märkta Uppland. Vem insamlaren är anges ej. Arten anges i Catal. Col. 1939 som nordligast funnen i Väster- och Östergötland, men enligt B.-O. Landin är ollonborren känd från Uppland.

Aphodius alpinus Scop. I Grills katalog uppges, att Andersson tagit arten i Idre. I samlingen finnas emellertid endast utländska exemplar av arten, som ju också strukits ur vår fauna av Jansson 1939. Möjligen beror Anderssons uppgift till Grill på felaktig synonymisering.

Aphodius Paykulli Bed. (*tessulatus* Payk.). Fem ex. finnas i samlingen. Arten är f. ö. nordligast funnen i Uppland.

Hylotrupes bajulus L. Ex. saknas i samlingen och uppgiften hos Grill utgår. Husbocken är ej funnen i Dalarna.

Phytodecta affinis Gyll. Ex. från Särna och Idre finnas i samlingen. Bortsett från ett par osäkra fynd i trakten av Siljan äro Anderssons fynd de sydligaste av denna fjällart.

Haltica tamaricis Schr. Uppgiften om dess förekomst i Transtrand beror liksom övriga uppgifter om artens förekomst i Sverige på felbestämningar.

Chrysomela haemoptera L. Av Grill uppges, att Andersson tagit denna art i Säterdalen. I samlingen finnes verkligen ett ex. med lokalen Säter på nålen. Troligt är väl att Andersson, då han utbytte sina ursprungliga handskrivna lokallappar mot tryckta sådana, gjort en förväxling. Någon ens tillfällig förekomst av denna kustart i Säterdalen är ej trolig.

Apion radiolus Kirb. Arten finns representerad med ex. i samlingen.

Polydrosus pterygomalis Boh. Uppgiften om denna arts förekomst i Säterdalen beror på en felbestämning.

Larinus sturnus Schall. De första svenska ex. togos av Andersson i By s:n och finnas i hans samling och i Riksmuseum. Sedan dröjde det ända till 1917 innan den åter rapporterades, då från Ludvika. Den har sen visat sig förekomma ganska talrikt i Uppland, Västmanland, Värmland, Dalarna och Gästrikland.

Ellescus scanicus Payk. Anderssons fynd i Säter äro alltjämt de enda från Dalarna och de nordligaste i Sverige.

Phytonomus adspersus F. Ex. från Dalarna saknas i samlingen; utgår för landskapet.

Phytonomus trilineatus Marsh. Utgår av samma anledning.

Ceutorrhynchus pyrrhorhynchus Marsh. De ex. som ligga till grund för Grills uppgift om denna arts förekomst i Dalarna äro felbestämda.

Cionus thapsi F. Om denna art gäller samma sak. Exemplaren i samlingen tillhöra *longicollis v. montanus* Wglm.
